

KANNANOTTO

Vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) kohdennettu tarkistaminen

Vastaanottaja: Euroopan komissio

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto esittää seuraavan kannanoton koskien vesipuitedirektiivin kohdennettua tarkistamista.

1. Vesipuitedirektiivin keskeinen merkitys

Vesipuitedirektiivi on Euroopan unionin vesipolitiikan keskeinen säädös. Sen tavoitteena on turvata pinta- ja pohjavesien hyvä tila sekä estää niiden tilan heikkeneminen.

Direktiivin tarkistamisen yhteydessä esiin nostetut tavoitteet, kuten kiertotalouden edistäminen ja kriittisten raaka-aineiden saatavuuden turvaaminen, ovat kannatettavia. Näiden tavoitteiden edistäminen ei kuitenkaan saa johtaa vesien suojelutason heikentämiseen.

2. Heikentämiskiellon säilyttäminen

Vesipuitedirektiivin keskeinen periaate on vesimuodostumien tilan heikentämisen kieltö. Tämä periaate on säilytettävä muuttumattomana, eikä sen soveltamisalaa tule kaventaa tai poikkeusmahdollisuuksia laajentaa.

Heikentämiskieltö on keskeinen ennakoivan ympäristönsuojelun väline. Sen tarkoituksena on estää vesien tilan heikkeneminen jo ennen kuin merkittävää haittaa syntyy. Ilman tätä periaatetta vesien suojelu perustuisi jälkikäteisiin korjaaviin toimenpiteisiin, jotka ovat usein tehottomia, hitaita ja kalliita.

Erityisesti pohjavesien ja raakavesivarantojen näkökulmasta heikentämiskiellon merkitys on kriittinen:

- **Pohjavesi on keskeinen talousveden lähde:** Suomessa merkittävä osa väestöstä saa juomavetensä suoraan pohjavedestä tai pohjaveteen perustuvista raakavesilähteistä. Pohjaveden laatu on siten suoraan yhteydessä ihmisten terveyteen ja vedenhankinnan turvallisuuteen.
- **Raakavesivarannot ovat strateginen resurssi:** Puhtaat vesivarat ovat yhteiskunnan toiminnan perusedellytys. Ne ovat välttämättömiä paitsi yhdyskuntien vedenhankinnalle myös elintarviketuotannolle, teollisuudelle, energiantuotannolle ja huoltovarmuudelle.
- **Pohjavesien pilaantuminen on usein pitkäaikaista tai pysyvää:** Pohjaveden uusiutuminen on hidasta, ja pilaantuneen pohjaveden puhdistaminen on teknisesti erittäin vaikeaa ja kallista. Monissa tapauksissa täydellistä ennallistamista ei saavuteta.
- **Vedenhankinnan korvaaminen on vaikeaa:** Jos raakavesilähde menetetään, vaihtoehtoisten vedenhankintaratkaisujen rakentaminen on kallista ja voi kestää vuosia. Kaikilla alueilla vaihtoehtoisia vesilähteitä ei ole helposti saatavilla.
- **Yhteiskunnalliset vaikutukset ovat laaja-alaisia:** Vesivarojen heikentyminen voi vaikuttaa samanaikaisesti useisiin sektoreihin, kuten terveydenhuoltoon, elinkeinoelämään, maatalouteen ja alueelliseen kehitykseen.

- **Ilmastonmuutos lisää vesivarojen merkitystä:** Sään ääri-ilmiöiden yleistyessä puhtaiden ja luotettavien vesivarojen turvaaminen korostuu entisestään.

Heikentämiskiellon heikentäminen lisää riskiä, että lyhyen aikavälin taloudelliset tavoitteet asetetaan pitkäaikaisen vesiturvallisuuden edelle. Tämä ei ole kestävää ympäristön, talouden eikä yhteiskunnan kannalta.

Kärkölän kaltaiset tapaukset osoittavat, että yksittäinenkin pohjaveden pilaantuminen voi johtaa vuosikymmeniä kestäviin vaikutuksiin sekä merkittäviin kustannuksiin. Tämän vuoksi heikentämiskiellon säilyttäminen vahvana ja selkeänä on välttämätöntä. Heikentämiskiellon lieventäminen vaarantaisi direktiivin tavoitteiden saavuttamisen ja lisääisi pitkäaikaisten ympäristöhaittojen riskiä.

3. Kiertotalous ei ole riittävä peruste poikkeamille

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto katsoo, että kiertotalouden edistäminen ei ole hyväksyttävä peruste vesipuidedirektiivin velvoitteiden lieventämiselle. Kiertotalouden prosessit ovat pääsääntöisesti teknisesti hallittavissa, ennakoitavissa ja sääntelyllä ohjattavissa. Tämän vuoksi niiden ympäristövaikutukset voidaan ehkäistä tehokkaasti ilman, että vesien suojelutasoa tarvitsee heikentää.

Kiertotalouteen vetoaminen sääntelyn keventämisen perusteena ei ole kestävällä pohjalla seuraavista syistä:

- **Hallittavuus ja ennakoitavuus:** Kiertotalouteen liittyvät prosessit, kuten materiaalien kierrätys, jalostus ja talteenotto, tapahtuvat pääosin kontrolloiduissa teollisissa ympäristöissä, joissa päästöjen hallinta on teknisesti mahdollista toteuttaa korkealla tasolla.
- **Parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) velvoitteet:** EU:n teollisuuspäästädirektiivi edellyttää BAT-tason soveltamista, mikä mahdollistaa päästöjen tehokkaan ehkäisyn ilman poikkeamista vesipuidedirektiivin tavoitteista.
- **Varovaisuusperiaate:** EU-oikeuden keskeinen periaate edellyttää, että ympäristöriskien ollessa epävarmoja tai vaikeasti ennakoitavia suojelutasoa ei alenneta. Kiertotalouden uusien prosessien osalta epävarmuuksia esiintyy erityisesti pitkäaikaisvaikutusten osalta.
- **Kumulatiiviset ja alueelliset vaikutukset:** Useiden kiertotalous- tai raaka-ainehankkeiden yhteisvaikutukset voivat muodostua merkittäviksi erityisesti herkissä vesistöissä. Yksittäisten hankkeiden vaikutusten tarkastelu ei riitä turvaamaan kokonaisvaikutusten hallintaa.
- **Haitta-aineiden käyttäytyminen ympäristössä:** Monet kiertotaloudessa käsiteltävät aineet, kuten metallit ja orgaaniset haitta-aineet, voivat kertyä sedimentteihin ja pohjaveteen sekä säilyä ympäristössä pitkään. Niiden poistaminen jälkikäteisen on usein teknisesti vaikeaa tai mahdotonta.
- **Irreversiibelit vaikutukset:** Vesiekosysteemien tilan heikkeneminen voi olla osin pysyvää. Erityisesti pohjavesien pilaantuminen voi olla käytännössä peruuttamatonta tai vaatia erittäin pitkäaikaisia kunnostustoimia.
- **Taloudellinen tehokkuus:** Ennaltaehkäisy on kustannustehokkaampaa kuin jälkikäteen kunnostaminen. Kärkölän kaltaiset tapaukset osoittavat, että kunnostuskustannukset voivat nousta erittäin suuriksi suhteessa toiminnasta saatuihin hyötyihin.

- **Sääntelyjärjestelmän johdonmukaisuus:** Vesipuidedirektiivi muodostaa EU:n vesien suojelun perustan. Sen tavoitteiden heikentäminen kiertotalouden edistämisen nimissä heikentäisi koko ympäristösääntelyn johdonmukaisuutta ja ennakoitavuutta.

Kiertotalouden edistäminen tulee toteuttaa ensisijaisesti kehittämällä teknologioita, prosesseja ja ohjauskeinoja, jotka täyttävät nykyiset ympäristönsuojeluvaatimukset. Kiertotalous ja korkea ympäristönsuojelun taso eivät ole ristiriidassa keskenään, eikä jälkimmäisestä tule tinkiä edellisen edistämiseksi.

3.1 Esimerkki: Kärkölän pohjavesien pilaantuminen

Kärkölä on yksi Suomen tunnetuimmista pohjavesien pilaantumistapauksista. Alueella pohjavesi saastui 1970-luvulla puunsuoja-aineina käytetyillä kloorifenoleilla, joita pääsi maaperään ja edelleen pohjaveteen teollisen toiminnan seurauksena. Saastuminen havaittiin vasta viiveellä, minkä vuoksi altistuminen ehti jatkua pitkään talousveden käytön kautta. Tapaus johti vedenottamon sulkemiseen ja merkittäviin häiriöihin paikallisessa vedenhankinnassa.

Kärkölän tapaus on erityisen merkittävä, koska se osoittaa konkreettisesti pohjavesien pilaantumisen vakavat terveysriskit. Kloorifenolit voivat muodostaa elimistössä ja ympäristössä erittäin myrkyllisiä yhdisteitä, kuten dioksiineja, joihin liittyy:

- lisääntynyt syöpäriski
- hormonitoiminnan häiriöt
- vaikutukset immuunijärjestelmään
- lisääntymisterveyteen kohdistuvat haitat
- pitkäaikainen kertyminen elimistöön

Altistuminen tapahtui nimenomaan juomaveden kautta, mikä tekee tapauksesta erityisen vakavan, sillä pohjavesi on keskeinen talousveden lähde Suomessa.

Kunnostustoimenpiteitä on jatkettu vuosikymmenten ajan, ja ne ovat osoittautuneet teknisesti haastaviksi, kalliiksi ja osin tehottomiksi. Pohjaveden puhdistaminen tällaisista yhdisteistä on hidasta, ja kaikkia haittoja ei ole voitu täysin poistaa.

Tapaus osoittaa, että:

- pohjavesien pilaantuminen voi johtaa pitkäaikaiseen altistumiseen
- ympäristö- ja terveysvaikutukset voivat olla vakavia ja pitkäkestoisia
- kunnostustoimet ovat hitaita, epävarmoja ja erittäin kalliita
- kaikkia haittoja ei välttämättä voida täysin poistaa

Korjaavien toimenpiteiden kustannukset ja ajallinen kesto ovat olleet huomattavia ja selvästi epäsuhteisia toiminnasta saatuihin hyötyihin nähden.

Kärkölän tapaus korostaa ennaltaehkäisyn ensisijaisuutta sekä sitä, että yksittäisetkin päästöt voivat johtaa pitkäaikaisiin ja osin peruuttamattomiin vaikutuksiin. Tämän vuoksi vesipuidedirektiivin suojelutason heikentämistä ei voida perustella oletuksella toiminnan hallittavuudesta.

4. Lupamenettelyjen kehittäminen

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto tunnistaa tarpeen kehittää lupamenettelyjä sujuvammiksi ja ennakoitavammiksi. Lupaprosessien kehittäminen on perusteltua erityisesti investointien edistämiseksi ja hallinnollisen tehokkuuden parantamiseksi. Tämä tulee kuitenkin toteuttaa siten, ettei vesien suojelun tasoa heikennetä.

On keskeistä todeta, että lupamenettelyjen haasteet eivät pääsääntöisesti johdu vesipuitedirektiivin tavoitteista tai heikentämiskiellosta, vaan useimmiten:

- puutteellisista lähtötiedoista ja vaikutusarvioinneista,
- hankkeiden riittämättömästä ennakkosuunnittelusta,
- viranomaisten resurssien rajallisuudesta,
- lupaprosessien hajanaisuudesta ja päällekkäisyydestä.

Näihin haasteisiin voidaan vastata ilman ympäristönsuojelun tason heikentämistä.

Keskeiset kehittämistoimenpiteet

Lupamenettelyjen sujuvoittamiseksi Keskusliitto esittää seuraavia toimenpiteitä:

- **Ennakkoneuvonnan vahvistaminen:**
Hanketoimijoille tulee tarjota systemaattista ennakkoneuvontaa, jonka avulla voidaan tunnistaa keskeiset ympäristövaikutukset ja vaatimukset jo suunnitteluvaiheessa. Tämä vähentää puutteellisia hakemuksia ja nopeuttaa käsittelyä.
- **Laadukkaammat vaikutusarviointit:**
Lupahakemusten laatua tulee parantaa erityisesti vesivaikutusten arvioinnin osalta. Riittävän tarkat ja luotettavat selvitykset nopeuttavat päätöksentekoa ja vähentävät lisäselvitysten tarvetta.
- **Viranomaisten resurssien vahvistaminen:**
Lupaviranomaisten riittävät resurssit ja asiantuntemus ovat keskeisiä sujuvan käsittelyn edellytyksiä. Resurssipula ei saa johtaa suojelutason heikentämiseen.
- **Menettelyjen koordinointi ja yhdistäminen:**
Eri lupamenettelyjen (esim. ympäristö-, vesitalous- ja kaivosluvat) parempi yhteensovittaminen vähentää päällekkäisyyksiä ja lyhentää kokonaiskäsittelyaikaa.
- **Digitalisaation hyödyntäminen:**
Lupaprosessien digitalisointi, tietojärjestelmien yhteensopivuus ja avoin tiedonhallinta voivat merkittävästi nopeuttaa käsittelyä ja parantaa läpinäkyvyyttä.
- **Selkeä ja ennakoitava ohjeistus:**
Yhtenäinen ja selkeä tulkintaohjeistus vähentää epävarmuutta sekä viranomaisten että hanketoimijoiden näkökulmasta.
- **Riskiperusteinen lähestymistapa:**
Resursseja voidaan kohdentaa tehokkaammin korkeamman riskin hankkeisiin, samalla kun vähäriskisten hankkeiden käsittelyä voidaan nopeuttaa ilman suojelutason heikentämistä.
- **Alueellisen vesitiedon parantaminen:**
Ajantasainen ja helposti saatavilla oleva tieto vesimuodostumien tilasta helpottaa vaikutusten arviointia ja päätöksentekoa.

Johtopäätös

Lupamenettelyjen kehittäminen on mahdollista ja tarpeellista, mutta sen tulee kohdistua prosessien tehokkuuteen, tiedon laatuun ja hallinnolliseen toimivuuteen – ei vesien suojelun keskeisten periaatteiden heikentämiseen.

Sujuvat lupamenettelyt ja korkea ympäristönsuojelun taso eivät ole ristiriidassa keskenään, vaan ne tukevat toisiaan, kun prosessit ovat ennakoitavia, laadukkaita ja riittävästi resursoituja.

5. EU-tason sääntelyn merkitys

EU-tason sääntely on välttämätöntä vesistöjen rajat ylittävän luonteen vuoksi ja tasapuolisten toimintaedellytysten turvaamiseksi.

6. Johtopäätökset

1. Vesipuitedirektiivin keskeisiä periaatteita ei tule heikentää.
2. Kiertotalous ei ole hyväksyttävä peruste poikkeamille.
3. Ympäristövaikutukset ovat hallittavissa ilman suojelutason alentamista.
4. Lupamenettelyjä voidaan kehittää ilman suojelutason heikentämistä.
5. Vesien hyvä tila tulee säilyttää ensisijaisena tavoitteena.

Helsingissä 10.4.2026

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry

Hannu Moilanen

Toiminnanjohtaja